

HOVIOIKEUS- MENETTELY

Antti Jokela

Alma Talent • Helsinki 2022

3., uudistettu painos

Copyright © 2022 Alma Talent Oy ja Antti Jokela
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Sirpa Puntti

ISBN 978-952-14-4214-8
ISBN 978-952-14-4215-5 (verkkokirja)

Paino: Otavan Kirjapaino Oy 2022 Keuruu

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Alkusanat 1. painokseen

Suomen hovioikeusmenettely uudistui perusteellisesti 1.5.1998 lukien osana tällä vuosikymmenellä toteutettua mittavaa oikeuslaitosuudistusta. Käsillä oleva kirja on yleisesitys tästä asianosaisten oikeussuojan kannalta merkittävästä uudistuksesta.

Kirjassa pyritään tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti uutta hovioikeusmenettelyä sekä asianosaisten muuttunutta asemaa ja tehtäviä muutoksenhaussa. Teos on tarkoitettu ensisijaisesti oppikirjaksi oikeustiedettä ja lainkäyttöä opiskeleville sekä oppaaksi muutoksenhausta siihen osallistuville henkilöille. Toivon, että kirjastani on osaltaan hyötyä käytännössä väistämättä syntyviä ongelmatilanteita ratkaistaessa ja mahdollisia lainmuutoksia harkittaessa.

Hovioikeudenneuvos *Allan Ahnger*, asianajaja *Mika Ala-Uotila*, hovioikeudenviskaali *Timo Lehtonen*, asianajaja *Matti Manner* ja hovioikeudenneuvos *Pekka Tuomaala* ovat lukeneet teoksen käsikirjoituksen ja asiantuntevilla kommentteillaan aikaansaaneet siihen monia muutoksia ja täydennyksiä. Ala-Uotilan välityksellä asianajaja *Simo Ollinen* (Luulajasta) on tarkastanut Ruotsia koskevan 1.7.2 kohdan, advokat *Olav Willadsen* Tanskaa koskevan 1.7.4 kohdan ja Rechtsanwalt *Markku Arends* Saksaa koskevan 1.7.5 kohdan. Lisäksi olen saanut runsaasti aineistoa ja tietoja monilta hovioikeustuomareilta ja muiltakin lakimiehiltä. Kiitän nöyrimmästi kaikkia tämän kirjan syntymiseen eri tavoin myötävaikuttaneita lukuisia henkilöitä ja erityisesti läheisiäni sekä kustannusjohtaja *Tuomo Räsästä*, OTK, kustannustoimittaja *Arja Lappeteläistä* ja muuta *Lakimiesliiton Kustannuksen* henkilökuntaa myönteisestä suhtautumisesta kirjoitustyöhöni!

Kirjan viimeistely on käytännön syistä jouduttu suorittamaan uuden hovioikeusmenettelyn voimaantulon jälkeen. Toisaalta tästä on ollut se etu, että olen voinut hyödyntää uudesta menettelystä jo saatuja ensivaikutelmia ja lainuudistusta koskevia tuoreita kirjoituksia ja esityksiä. Teoksessa on voitu huomioida syyskuuhun 1998 mennessä saatavilla ollut aineisto.

Turussa syyskuun lopulla 1998

Antti Jokela

Alkusanat uudistettuun 2. painokseen

Teoksen 1. painos on myyty loppuun jo useita vuosia sitten. Uuden painoksen työstäminen on kuitenkin viivästynyt muiden tehtävieni ja jatkuvasti vireillä olleiden lainmuutoshankkeiden vuoksi. Kustantajan aloitteesta päätin lopulta ryhtyä tähän yritykseen hyvin tietoisena siitä, että joudun tekemään aikaisempaan painokseen paljon suuritöisiä muutoksia ja kirjoittamaan sen monilta osin kokonaan uudelleen.

Vuonna 1998 uudistettua hovioikeusmenettelyä muutettiin merkittävästi jo 1.10.2003 lukien, jolloin hovioikeuksissa otettiin käyttöön muun muassa *seulonta* ja *vastamuutoksenhaku*. Uusi seulontamenettely ei kuitenkaan vastannut siihen liitettyjä odotuksia, minkä vuoksi seulontamenettely korvattiin vuoden 2011 alusta lukien *jatkokäsittelylupajärjestelmällä*. Samalla muutettiin pääkäsittelyjen toimittamisedellytyksiä ja mahdollistettiin *ennakkopäätösvalitus* käräjäoikeudesta suoraan korkeimpaan oikeuteen (L 650/2010). Tekstissä eräiden lainkohtien jäljessä oleva maininta ”L:ssa 2010” tarkoittaa tämän lainuudistuksen yhteydessä tehtyjä muutoksia.

Lainmuutosten ja uusien menettelymuotojen lisäksi tässä uudistetussa painoksessa on otettu huomioon uusin oikeuskäytäntö ja kirjallisuus. Aiempaan painokseen sisältynyt katsaus tuomioistuimien ja tuomarinuran silloisista kehitysnäkymistä on korvattu esityksellä hovioikeustuomarien yleisistä kelpoisuusvaatimuksista, nimittämisestä ja koulutuksesta (jakso 2.7). Teoksen loppuun on lisätty katsaus hovioikeuden laajentuneista tehtävistä ylimääräisessä muutoksen-

haussa (luku 11). Kirjan aikaisempi nimi *Uusi hovioikeusmenettely* on tässä painoksessa lyhennetty nimeksi *Hovioikeusmenettely*.

Teoksen toinen, uudistettu painos on kirjoitettu osana Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta *Eurooppalaistuva prosessioikeus ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin uudet haasteet*. Kustannuspäällikkö *Arja Lappeteläinen* ja kustannustoimittaja *Maria Pirttilä* ovat ammattitaitoisesti ja asiantuntevasti huolehtineet teoksen painokuntoon saattamisesta ja julkaisemisesta. Lämpimät kiitokseni läheisilleni ja kaikille uudistetun painoksen syntyyn myötävaikuttaneille!

Turussa kesällä 2010

Antti Jokela

Alkusanat uudistettuun 3. painokseen

Suomen hovioikeusmenettely muuttuu perusteellisesti sen jälkeen, kun oikeudenkäymiskaaren ja rikosasiain oikeudenkäyntilain sekä useiden muidenkin lakien muuttamisesta annetut lait (96–101/2022) tulevat voimaan. Tekstissä eräiden lainkohtien jäljessä oleva maininta ”laissa 2022” tarkoittaa tämän lainuudistuksen yhteydessä tehtyjä muutoksia. Tavoitteena on, että nämä lainmuutokset tulisivat voimaan vuoden 2023 alusta, kun tarvittava videotallennusjärjestelmä on valmis otettavaksi käyttöön. Uudistuksen voimaantultua käräjäoikeudessa vastaanotettavasta suullisesta todistelusta tullaan tekemään kuva- ja äänitallenne. Hovioikeus ja korkein oikeus ottavat suullisen todistelun vastaan pääsääntöisesti tältä tallenteelta.

Kirjan uudistettu 3. painos on ajantasainen ja kattava yleisesitys uudistuvasta muutoksenhausta käräjäoikeudesta hovioikeuteen ja menettelystä hovioikeudessa sekä asianosaisten, todistajien ja tuomioistuimien tehtävistä uudistuneessa muutoksenhausta. Muuttuneen lainsäädännön lisäksi teoksessa on huomioitu edellisen painoksen jälkeen ilmestynyt uusi oikeuskäytäntö ja kirjallisuus. Saatavillani ollutta aineistoa olen seurannut vuoden 2022 alkuun saakka.

Suomen tietokirjailijat ry on tukenut kirjahanketta myöntämällä työskenkelyapurahalla. *Turun yliopiston oikeustieteelliseltä tiedekun-*

nalta emeritussopimuksella käyttööni saamat työtilat, kirjastojen käyttöoikeus ja tietoliikenneyhteydet ovat suuresti edesauttaneet kirjoitustyötäni. Kollegoiltani, lainkäytön ammattilaisilta ja varatuomari *Maria Jokelalta* olen saanut paljon apua sekä uutta tietoa säännösten soveltamisesta, käytännön ongelmista ja menettelytavoista.

Sisältöpääällikkö *Arja Lappeteläinen* on tukenut teoksen kirjoittamista. Kustannustoimittaja, OTK *Katja Kolula* on korjannut käsikirjoitukseeni jääneitä virheitä ja vanhentuneita lainkohtia sekä huolehtinut teoksen kieliasusta ja painokuntoon saattamisesta. *Sirpa Puntti* on huolehtinut kirjan taitosta ja *Alma Talent Oy* sen julkaisemisesta. Lämpimät kiitokseni kaikille tämän teoksen kirjoittamiseen ja julkaisemiseen eri tavoin myötävaikuttaneille lukuisille henkilöille ja järjestöille.

Otan mielelläni vastaan tähän kirjaan ja laajemminkin meidän uudistuvaan muutoksenhakumenettelyymme liittyviä tietoja, kommentteja ja kritiikkiä. Odotettavissa on, että tähänkin, sinänsä erittäin tarpeelliseen uudistukseen tulee liittymään myös soveltamisongelmia käytännössä.

Turussa laskiaistiistaina 2022

Antti Jokela

sähköposti: antajo@utu.fi
anttitapio.jokela@gmail.com

Sisällys

ALKUSANAT 1. PAINOKSEEN	V
ALKUSANAT UUDISTETTUUN 2. PAINOKSEEN	VI
ALKUSANAT UUDISTETTUUN 3. PAINOKSEEN	VII
LYHENTEITÄ	XIX

I NYKYISEN HOVIOIKEUSMENETTELYN

LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	1
1.1 Muutoksenhakujärjestelmän merkityksestä	1
1.1.1 Muutoksenhakujärjestelmä ja -keinot	1
1.1.2 Muutoksenhaun tarkoitus ja tehtävä	5
1.2 Hovioikeusmenettelyn uudistaminen osana oikeuslaitoksen kokonaisuudistusta	10
1.3 Aikaisemmat muutokset ja uudistusehdotukset	12
1.3.1 Vuosisadan alkupuolen uudistusehdotukset	12
1.3.2 Sotien jälkeen tehtyjä osittaisuudistuksia	14
1.3.3 Vuoden 1993 käräjäoikeusuudistuksen yhteydessä tehtyjä muutoksia	16
1.3.4 Vuoden 1994 organisaatiouudistus	18
1.4 Vuoden 1998 menettelyuudistuksen valmistelu ja toteuttaminen	18
1.4.1 Hovioikeustoimikunnan 1989 ehdotus	18
1.4.2 Ehdotuksesta annetut lausunnot	19
1.4.3 Hallituksen lakiesityksen pääpiirteet	20
1.4.4 Perustuslakivaliokunnan lausunto ja lakivaliokunnan mietintö	22

1.5	Vuoden 1998 uudistuksen perustana olleet tavoitteet ja periaatteet	24
1.6	Vastavalituksen ja seulonnan käyttöönotto vuonna 2003	25
1.7	Seulonnan korvaaminen jatkokäsittelyluvalla ja ennakkopäätösvalituksen käyttöönotto vuoden 2011 alusta lukien	28
1.8	Jatkokäsittelyluvan soveltamisalan laajentaminen vuonna 2015	32
1.9	Vuoden 2017 alusta voimaan tullut tuomioistuinlaki	35
1.10	Henkilötodistelun vastaanottaminen videotallenteelta	35
1.11	Perustuslailliset ja kansainväliset velvoitteet	39
1.11.1	Perusoikeus- ja perustuslakiuudistukset	39
	<i>A. Oikeusturvan takaaminen.</i>	39
	<i>B. Perustuslain etusija.</i>	41
	<i>C. Tuomioistuinlaitoksen yleinen rakenne.</i>	44
1.11.2	Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja muutoksenhakuun ihmisoikeutena.	44
1.11.3	Euroopan neuvoston suositus muutoksenhakumenettelystä riita-asioissa	46
1.11.4	Oikeudenkäynnin joutuisuusvaatimus	51
1.11.5	Asian kiireelliseksi määrittäminen ja viivästyshyvitys	56
1.11.6	Asioiden käsittelyjärjestyksestä hovioikeudessa.	61
1.11.7	Ennakkoratkaisun pyytäminen EU:n tuomioistuimelta	64
1.12	Ulkomainen vertailu	69
1.12.1	Yleisiä huomioita	69
1.12.2	Ruotsi	70
1.12.3	Norja	77
1.12.4	Tanska	82
1.12.5	Viro	84
1.12.6	Saksa	85
1.12.7	Englanti ja Wales	88

II	HOVIOIKEUKSIEN ORGANISAATIO JA PÄÄTÖSVALTAISUUS	93
2.1	Hovioikeuksien historiaa	93
2.1.1	Hovioikeuksien perustaminen	93
2.1.2	Hovioikeuden aikaisempi rooli	94
2.1.3	Vanha järjestysmuoto	95
2.2	Nykyinen perusrakenne ja tehtävät	97
2.3	Asioiden ratkaiseminen osastoissa, vahvennetussa istunnossa ja täysistunnossa	101
2.4	Hovioikeuden päätösvaltaisuus	103
2.5	Hovioikeuksien sijaintipaikat ja tuomiopiirit	108
2.6	Hovioikeuden henkilöstö	109
2.7	Hovioikeustuomarien yleiset kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet	112
2.8	Hovioikeustuomarien nimittäminen ja koulutus	114
2.9	Hovioikeustuomarin esteellisyys	121
III	VALITUSOIKEUS HOVIOIKEUTEEN	127
3.1	Muutoksenhakukeinona valitus	127
3.2	Käräjäoikeuden ratkaisujen valituskelpoisuus	128
3.2.1	Tuomiot ja lopulliset päätökset	128
3.2.2	Muutoksenhakukiellot	131
3.2.3	Oikeudenkäynnin aikana tehdyt ratkaisut	133
3.2.4	Prosessinjohdolliset toimenpiteet	137
3.2.5	Vahvistetut sovinnot	138
3.3	Valitusoikeudesta luopuminen	139
3.3.1	Sopimus valitusoikeudesta luopumisesta	139
3.3.2	Ilmoitus käräjäoikeuden ratkaisuun tyytymisestä	142
3.4	Nykyinen valituslupajärjestelmä	145
3.4.1	Valitusluvan tausta ja pääasiallinen sisältö	145
3.4.2	Jatkokäsittelyluvan merkityksestä ja tarpeellisuudesta	150
3.4.3	Jatkokäsittelyluvan edellytykset riita- ja hakemusasioissa	153
3.4.4	Jatkokäsittelyluvan edellytykset rikosasioissa	155

3.4.5	Luvan myöntämisperusteet ja laajuus	160
	<i>A. Muutosperuste.</i>	162
	<i>B. Tarkistusperuste.</i>	168
	<i>C. Ennakkoratkaisuperuste.</i>	170
	<i>D. Muu painava syy.</i>	173
	<i>E. Näytön arviointia koskevat valitukset.</i>	175
	<i>F. Havaintoja valituslupakäytännöstä.</i>	179
3.4.6	Menettely lupa-asiassa	181
3.5	Vastavalitusoikeus	187
3.6	Ennakkopäätösvalitus	196

IV MUUTOKSENHAUN ASIANOSAISET JA OIKEUSAPU 203

4.1	Terminologisia kysymyksiä	203
4.2	Muutoksenhakulegitimaatio	204
4.2.1	Merkitys ja liittyminen asianosaisen asemaan	204
4.2.2	Syyttäjän vaihtuminen	206
4.2.3	Asianomistajan asema	209
	<i>A. Asianomistajan muutoksenhakuoikeus.</i>	209
	<i>B. Syyttäjän muutoksenhaku asianomistajan intressissä.</i>	210
4.2.4	Kolmannet henkilöt	211
4.2.5	Asianosaisseuraanto	213
4.2.6	Muut kuin pääasiaa koskevat ratkaisut	214
4.2.7	Muutoksenhakuintressi	215
4.2.8	Syyttäjän muutoksenhaku syytetyn eduksi	219
4.3	Valittajan vastapuolen asema muutoksenhaussa	220
4.4	Kelpoisuus edustaa asianosaisia muutoksenhaussa	223
4.5	Oikeusapu muutoksenhaussa	226
4.5.1	Maksuton oikeusapu perus- ja ihmisoikeutena	226
4.5.2	Maksuttoman oikeusavun ulottuvuus ja sisältö	232
4.5.3	Avustajan saannille asetetut rajoitukset	239
4.5.4	Syytetyn julkinen puolustus	242
4.5.5	Tuomioistuimen asianomistajalle määräämä avustaja	245
4.5.6	Tukihenkilö	249
4.5.7	Avustajan, puolustajan ja tukihenkilön määrääminen ja tehtävät	251

V	VALITUKSEN TEKEMINEN JA TOIMITTAMINEN	
	HOVIOIKEUTEEN	257
5.1	Valittajan ja käräjäoikeuden tehtävistä muutoksenhaussa	257
5.2	Suullisen todistelun tallentaminen käräjäoikeudessa	258
5.2.1	Videotallenteen laatiminen todistelusta	258
5.2.2	Tallenteen käyttö käräjäoikeudessa	261
5.2.3	Tallenteiden indeksointi ja asian jäsennelty käsittely	263
5.2.4	Tallentamisesta ilmoittaminen kuulusteltavalle	265
5.2.5	Todistelun pöytäkirjaaminen	266
5.2.6	Kirjallinen toisinto	267
5.2.7	Tallenteiden säilyttäminen ja julkisuus	268
5.3	Muutoksenhakuohjeet	272
5.3.1	Suulliset ohjeet	272
5.3.2	Kirjalliset ohjeet	274
5.3.3	Ilmoitus poissaolevana tuomitulle	275
5.4	Tyytymättömyyden ilmoittaminen	276
5.4.1	Ilmoituksen tekeminen	276
5.4.2	Ilmoituksen hyväksyminen	283
5.4.3	Tyytymättömyyden ilmoituksen tarpeellisuudesta	286
5.5	Valitusosoitus	287
5.6	Valituksen perille ajaminen	289
5.7	Valituskirjelmän sisältö ja liitteet	295
5.8	Aineiston toimittaminen hovioikeuteen	305
VI	VALITUSASIAN VALMISTELU HOVIOIKEUDESSA	307
6.1	Valmistelun tarkoitus	307
6.2	Valituskirjelmän tarkastaminen ja täydentäminen	310
6.3	Valituksen tutkimatta jättäminen	311

6.4 Kirjallinen vastaus	314
6.4.1 Vastauksen pyytäminen	314
6.4.2 Vastauksen sisältö	320
6.5 Valmistelun jatkaminen	323
6.5.1 Kirjalliset lisälausumat	323
6.5.2 Suullinen valmisteluistunto	325
6.5.3 Valmistelussa selvitettävät ja päätettävät kysymykset	330
6.6 Syyteneuvottelun ja tunnustamisoikeudenkäynnin aloittamisesta hovioikeudessa	338

VII OIKEUDENKÄYNTIAINEISTO JA

HOVIOIKEUDEN TUTKIMISVALTA	341
7.1 Oikeudenkäynnin kohde	341
7.2 Vaatimusten muuttaminen hovioikeudessa	351
7.2.1 Käräjäoikeudessa esitetyn vaatimuksen muuttaminen	351
7.2.2 Valituskirjelmässä esitettyjen vaatimusten muuttaminen	357
7.3 Hovioikeuden harkintavallasta suhteessa asianosaisten vaatimuksiin	364
7.3.1 Vaatimistaakka	364
7.3.2 Reformatio in peius -kielto	366
<i>A. Kiellon merkitys</i>	366
<i>B. Riita-asiat</i>	367
<i>C. Prosessinedellytykset ja menettelyvirheet</i>	369
<i>D. Kiellon voimassaolo rikosasioissa syytetyn eduksi</i>	373
<i>E. Poikkeus kiellosta syytetyn eduksi</i>	376
<i>F. Hovioikeuden tutkimisoikeuden rajoittaminen syyllisyyskysymyksen osalta</i>	378
7.4 Väittämistaakka ja syytesidonnaisuus	380
7.4.1 Väittämistaakka riita-asioiden muutoksenhaussa	380
7.4.2 Syytesidonnaisuus hovioikeudessa	383
7.5 Todistusaineisto	394

7.6 Kirjallinen ja suullinen oikeudenkäyntiaineisto hovioikeudessa	395
7.6.1 Asian ratkaiseminen kirjallisessa menettelyssä	395
7.6.2 Oikeudenkäyntiaineisto pääkäsitelyssä käsiteltävissä asioissa	398
7.7 Uusi aineisto hovioikeudessa	400
7.7.1 OK 25:17:n preklusiosäännös	400
7.7.2 Preklusioon tarkoitus.	403
7.7.3 Uudet seikat	406
7.7.4 Uudet todisteet	411
7.7.5 Hyväksyttävät syyt, jotka oikeuttavat uuteen aineistoon vetoamiseen.	416
VIII PÄÄKÄSITTELY HOVIOIKEUDESSA	429
8.1 Pääkäsitelyn tarkoitus	429
8.2 Suulliset käsittelyt vanhassa hovioikeusmenettelyssä	434
8.3 Asianosaisen oikeus pääkäsitelyyn nykyisessä menettelyssä	438
8.3.1 Pääkäsitely asianosaisen vaatimuksesta	438
8.3.2 Poikkeukset, jolloin pääkäsitelyä ei toimiteta asianosaisen pyynnöstä huolimatta.	442
8.4 Pääkäsitelyn toimittaminen tapauksissa, joissa on kysymys todistelun uskottavuudesta	453
8.4.1 Todistelun uskottavuuden arviointi pääkäsitelyperusteena	453
8.4.2 Tuomion muuttamiskielto (luottamusperiaate)	463
8.4.3 Todistelun vastaanottamisen edellytyksistä	465
8.5 Pääkäsitelyn toimittaminen muutoin tarvittaessa	468
8.6 Pääkäsitelyn laajuus	470
8.7 Suullisesta käsittelystä perus- ja ihmisoikeutena	472
8.8 Pääkäsitelyyn kutsuminen	482
8.8.1 Kutsusta huolehtiminen.	482
8.8.2 Kutsun sisältö	484
8.8.3 Kutsun tiedoksianto	490

8.9	Seuraamus asianosaisten poissaolosta	495
8.9.1	Valittajan poissaolo	495
8.9.2	Vastapuolen poissaolo	508
8.9.3	Asian ratkaiseminen asianomaisten poissaolosta huolimatta	509
8.10	Menettely pääkäsittelyssä	512
8.10.1	Käsittelyjärjestys	512
8.10.2	Hovioikeuden johtama alkukeskustelu.	513
8.10.3	Asianosaisten asiaesittely	515
8.10.4	Todistelun vastaanotto.	518
	<i>A. Todistelun vastaanotto käräjäoikeuden kuva- ja äänitallenteelta.</i>	518
	<i>B. Uudelleenkuulustelu.</i>	519
	<i>C. Lisäkuulustelu.</i>	522
	<i>D. Käräjäoikeudessa kuullun todistajan kertomukseen viittaaminen.</i>	525
	<i>E. Todistelun vastaanottojärjestys.</i>	529
	<i>F. Todistajankuulustelun toimittamisesta.</i>	532
	<i>G. Todistelun vastaanotosta kuva- ja ääniyhreyden välityksellä.</i>	535
8.10.5	Loppukeskustelu	542
8.10.6	Pääkäsittelyn suullisuus, välittömyys ja keskitys	543
	<i>A. Suullisuus.</i>	544
	<i>B. Välittömyys.</i>	546
	<i>C. Keskitys.</i>	548
8.11	Pääkäsittelyn pöytäkirja	551
8.11.1	Pöytäkirjan pitämisestä	551
8.11.2	Pöytäkirjaan merkittävät tiedot	553
8.11.3	Suullisen todistelun tallentaminen	556
IX	HOVIOIKEUDEN RATKAISU	565
9.1	Tuomiouudistuksen toteuttamisesta	565
9.2	Tuomion sisältö	566
9.2.1	Tuomion rakenne	566
9.2.2	Käsittelytiedot	568

9.2.3	Perustelut ja tuomiolauselma	571
	<i>A. Perustelut.</i>	571
	<i>B. Tuomio- tai päätöslauselma.</i>	580
9.2.4	Tuomion allekirjoittaminen.	582
9.2.5	Käräjäoikeuden ratkaisua koskevien säännösten soveltaminen	583
9.3	Tuomion antaminen	583
9.4	Tuomion lähettäminen asianosaisille	586
9.5	Jutun palauttaminen	587
9.6	Oikeudenkäyntikulut ja avustajanpalkkiot	594
9.6.1	Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen	594
9.6.2	Yksityisen avustajan palkkio ja kulukorvaus.	610
9.6.3	Vastapuolen korvausvelvollisuus valtiolle.	617
9.6.4	Syytetyn puolustajan ja asianomistajan avustajan palkkio ja korvaus.	619
X	HOVIOIKEUS ENSIMMÄISENÄ OIKEUSASTEENA	623
XI	HOVIOIKEUDEN TEHTÄVÄT YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA.	629
11.1	Yleistä	629
11.2	Tuomiovirhekantelu	631
11.3	Tuomionpurku	638
11.4	Menetetyn määräajan palauttaminen	639
	KESKEISET LÄHTEET	645
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	671
	ASIAHAKEMISTO	681